

HET WARE GELAAT VAN ELECTRABEL

1. **TE HOGE EN ONEERLIJKE PRIJZEN**
2. **WINST PRIVATISEREN, KOSTEN SOCIALISEREN**
3. **GEBREK AAN TRANSPARANTIE**
4. **GREENWASHING**
5. **MISBRUIK VAN GROENESTROOMCERTIFICATEN**
6. **GIJZELING VAN DE ENERGIEMARKT**
7. **INMENGING POLITIEK, BEDRIJFSLEVEN EN WETENSCHAP**
8. **HUN VEROUDERDE KERNREACTOREN ZIJN NIET VEILIG**
9. **GEBREKKIGE VOORBEREIDING OP DE KERNUITSTAP**
10. **HET SYNATOM-TRUCJE**

1: ONEERLIJKE EN TE HOGE PRIJZEN

1. Kunstmatig hoge prijzen

Toen de eerste Belgische kernreactoren op het net werden aangesloten had Electrabel quasi een monopolie op de productie en de verkoop van elektriciteit in België. Hierdoor kon Electrabel vanaf de jaren 1970 hoge energieprijzen opleggen, waardoor de consumenten op 20 jaar tijd versneld de peperdure kerncentrales afbetaalden. Opmerkelijk hierbij is dat hoe minder men verbruikte, hoe hoger de kilowattuurprijs was die werd aangerekend. Op die manier werd energiebesparing en -zuinigheid ontmoedigd. Uit een vergelijkende analyse van Test-Aankoop uit 1999, dus voor de vrijmaking van de Europese energiemarkt, waarin verschillende verbruiksprofielen in 19 OESO-landen (gaande van zeer laag tot zeer hoog verbruik) met mekaar vergeleken werden, bleek dat de Belgische huishoudens een van de hoogste stroomprijzen kregen aangerekend.¹

Toen de Europese energiemarkt werd vrijgemaakt (in Vlaanderen vanaf 2003, in Wallonië en Brussel vanaf 2007) werd een strikte scheiding opgelegd tussen de productie, transport, distributie en levering van elektriciteit. Het monopolie op de levering werd – althans in theorie - opgeheven. In de praktijk bleef Electrabel, dat vanuit een zeer bevoordeelde positie de concurrentie kon aangaan, de lakens uitdelen. Alle gezinnen waren automatisch klant bij Electrabel. Wie na de vrijmaking van de markt van leverancier wou veranderen, moest daar zelf het initiatief toe nemen. Bovendien beschikte Electrabel over kerncentrales die volledig door de burger waren afbetaald en dus voor de operator zeer goedkoop stroom produceerden. Omdat die kerncentrales niet flexibel zijn en als basislastcentrales worden ingezet, kunnen ze bijna onafgebroken produceren, wat ze erg rendabel maakt. Nieuwe spelers op de markt moesten daarentegen investeren in nieuwe dure installaties, die ze op een vrijgemaakte markt moeten afschrijven. Omdat het hier vaak om flexibele installaties gaat (in tegenstelling tot de niet-flexibele kerncentrales), worden ze pas aangeschakeld tijdens piekmomenten, waardoor ze dus een veel kleiner aantal draaiuren hebben en dus ook minder rendabel zijn. Normaal zou je verwachten dat Electrabel de burgers, die decennialang hoge stroomprijzen betaalden om de kerncentrales af te betalen, nu zou belonen door zijn tarieven te verlagen. Maar Electrabel, dat ondanks de vrijmaking van de energiemarkt en als gevolg van zijn bevoordeelde positie nog steeds de markt beheerst, blijft de citroen tot de laatste druppel uitpersen. Wie de officiële leveranciersvergelijking van de VREG (Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en de Gasmarkt) overloopt, merkt dat tot op vandaag Electrabel nog steeds tot de duurste leveranciers behoort.² Als kerncentrales dan toch zo goedkoop elektriciteit produceren, dan is dit helemaal niet terug te vinden in de stroomprijzen die Electrabel aan de kleingebruikers aanrekent.

2. Gratis verkregen CO2-uitstootrechten doorgerekend

In 2010 stapten de elektriciteitsleverancier Lampiris en NMBS³ naar de Raad van Mededinging en naar de rechtbank omdat Electrabel gratis toegewezen uitstootrechten in de stroomprijs verrekende. Dit volgde op een publicatie van de CREG van 21 januari 2009 over de zogenaamde 'windfall profits'.⁴ Dat is de winst die een elektriciteitsproducent opstrijkt uit het positief verschil tussen de extra opbrengsten die de verkoop van de uitstootrechten met zich meebrengt en de extra uitgaven ten gevolge van het systeem. Die extra uitgaven zijn dan de

1 Test-Aankoop Magazine, jrg.42, nr.422, juni 1999.

2 <http://www.vreg.be/vergelijk-doe-de-v-test-en-vind-uw-ideale-leverancier>

3 Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (de CREG), vergelijkend verslag van de doelstellingen geformuleerd in het beleidsplan van de CREG en van de verwezenlijkingen van het jaar 2011, (Z)120405-CDC-1154, 5 april 2012, pagina 82.

4 Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas, Advies, AR090121-041 over de studie 766 betreffende de impact van het systeem van CO2-emissierechten op de elektriciteitsprijs in België van 2005 tot 2007 gegeven met toepassing van artikel 24, § 3, 3°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, 21 januari 2009.

kosten ten gevolge van de aankoop van CO2 emissierechten en de kosten die nieuwe investeringen met zich meebrengen om centrales minder CO2 te laten uitstoten.⁵

De rechtbank in eerste aanleg had de eis van de NMBS verworpen, maar merkte toch op dat "Electrabel weliswaar een marktoverwicht heeft, maar volgens de rechter kon de NMBS niet aantonen dat van die positie misbruik werd gemaakt."⁶ In beroep werd een onderzoek door experts bevolen om het geformuleerde misbruik te onderzoeken.⁷ Het betreft hier een misbruik van machtspositie voor de periode 2005-2008, en provisioneel voor de jaren 2009 en 2010.⁸ Volgens de NMBS rekende Electrabel aan de spoorwegmaatschappij 40 miljoen euro aan.⁹ Er is hier nog geen uitspraak over.

3. Onwettelijke distributievergoedingen doorgerekend

Electrabel heeft, net zoals de andere energieverkopers, voor de verbruiks jaren 2009, 2010 en 2011 distributievergoedingen aangerekend aan haar klanten. Het had hiervoor geen wettelijke basis, gelet op het arrest van het Grondwettelijk Hof van België van 31 mei 2011. Op 31 mei 2011 heeft het Grondwettelijk Hof artikel 41 van de Wet van 15 december 2009 over de organisatie van de aardgas en elektriciteitsmarkt vernietigd.¹⁰ Hierdoor worden de kosten die voor distributie van gas en elektriciteit worden aangerekend als onwettig en onbestaande beschouwd. Alle consumenten hebben het recht om deze terug te vorderen.

Om de vergoedingen van Electrabel terug betaald te krijgen, voert Dolor vzw burgerlijke class-action tegen Electrabel. Dit is voorlopig enkel gericht tegen Electrabel omdat "Electrabel zorgt voor 92% van alle facturatie in dit land. Indien wij Electrabel kunnen dwingen tot terugbetaling via een vonnis, dan kunnen wij de rest aanpakken."¹¹

Op vrijdag 24 juni 2011 is Hendrik Boonen als voorzitter van de vzw Dolor een procedure opgestart bij de Vrederechter om de distributiekosten van gas en elektriciteit van 2009 tot op vandaag terug te vorderen van Electrabel. Iedereen die via Electrabel energie krijgt "kan deelnemen aan de procedure."¹² Dolor vzw rekent op 10.000 consumenten die zich, via die weg, aanmelden.¹³

4. Sociale uitsluiting

De Ombudsdienst voor Energie¹⁴ merkte op dat, in kader van de klachtenbehandeling,

---

5 Ibid, pagina 3.

6 <http://www.express.be/sectors/nl/energy/experts-moeten-mogelijk-misbruik-marktpositie-electrabel-onderzoeken/155393.htm>.

7 Hof van Beroep, 18e kamer, 2010/AR3112, Conclusie.

8 Ibid, pagina 2.

9 <http://www.express.be/sectors/nl/energy/experts-moeten-mogelijk-misbruik-marktpositie-electrabel-onderzoeken/155393.htm>.

10 Grondwettelijk Hof, In zake: het beroep tot vernietiging van artikel 41 van de wet van 15 december 2009 « houdende bekrachtiging van diverse koninklijke besluiten genomen krachtens de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen », ingesteld door de nv «Electrawinds » en anderen. Arrest nr. 97/2011 van 31 mei 2011. <ftp://ftp.const-court.be/pub/n/2011/2011-097n.pdf>.

11 Dolor vzw, <http://www.acv-basf.be/actueel/nieuws2011/juli/energieprijzen.htm>.

12 <http://www.dolorvzw.be/dossiers/distributietarieven/terugvordering-electrabel.aspx>.

13 Jan Cappelle, telefonisch gesprek met Hendrik Boonen, Dolor vzw, 7 februari 2012.

14 Advies 10.001 Over "de automatisering van de sociale maximumprijzen in 2009". Gegeven met toepassing van artikel 27,§1, tweede lid, 4°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt. 12 juli 2010. De Ombudsdienst voor Energie is een federale autonome dienst met rechtspersoonlijkheid die bevoegd is voor de verdeling van vragen en klachten betreffende het functioneren van de elektriciteits- en aardgasmarkt en de behandeling van geschillen tussen de eindafnemers en de elektriciteits- en aardgasbedrijven.

http://www.ombudsmanenergie.be/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=71&lang=nl.

Electrabel in 2009 het enige energiebedrijf was dat bepaalde mensen systematisch uitsloot van het systeem van de sociale maximumprijzen. Die sociale maximumprijzen gelden voor mensen met een laag inkomen of in een kwetsbare situatie, zoals mensen die een OCMW-leefloon genieten.

Alhoewel Electrabel niet ontkent dat betrokkenen vóór het jaar 2009 wel degelijk dit specifiek sociaal tarief genoten, verwijst het naar een nieuwe wet om de betrokkenen uit te sluiten.¹⁵ Electrabel gaat hiermee resoluut in tegen de bedoeling van de regering.¹⁶ De ombudsman tikte Electrabel dan ook op de vingers en eiste van het bedrijf "*de passende maatregelen of initiatieven*"¹⁷ zodat "*begunstigden die reeds vóór het jaar 2009 de sociale tarieven of het stelsel der sociale maximumprijzen genoten voor de periode van levering tot en met 31 december 2009 niet van deze sociale tarieven of het stelsel der sociale maximumprijzen worden uitgesloten.*"¹⁸

2: DE WINST PRIVATISEREN, DE KOSTEN SOCIALISEREN

Na de ramp in Fukushima berekende een forum van verzekeringsmaatschappijen uit Leipzig de kostprijs van een ernstige kernramp in Duitsland. Ze kwamen uit op het duizelingwekkende bedrag van 6.090 miljard euro (6.090.000.000.000), wat ze als "onverzekerbbaar" bestempelden.¹⁹

Gezien de grote bevolkingsdichtheid en de concentratie aan economische activiteit (denk aan de Antwerpse haven) rond de kerncentrales van Doel en Tihange, zullen de kosten na een grote kernramp in een van de Electrabel-kerncentrales zeker niet lager zijn. Electrabel en de regelgevende overheid verantwoordden de aanwezigheid van de kerncentrales door te verwijzen naar de zeer kleine waarschijnlijkheid dat zich een kernramp zou voordoen. Toch evalueren verzekeringsexperten het risico zo hoog dat ze het onverzekerbbaar vinden. Het niet volledig verzekerd zijn voor de schade van een kernramp betekent dat de bevolking zal opdraaien voor de kosten.

Electrabel is grotendeels vrijgesteld van aansprakelijkheid voor de schade van een kernramp. Dit is zo bepaald door de Conventies van Parijs (1960) en Brussel (1963). De Conventie van Parijs regelt de aansprakelijkheid van de nucleaire exploitant. Deze aansprakelijkheid werd aanvankelijk geplafonneerd tot 8 à 18 miljard euro, omdat men anders geen private beleggers vond die het risico aandurfd en om in kerncentrales te investeren. Omdat men eigenlijk zelf wel besepte dat dit belachelijk weinig was, werd de aanvullende Conventie van Brussel opgesteld, die bepaalde dat de staat waar de kerncentrale gelegen is, een bijkomende garantie van 210 miljoen euro zou moeten ophoesten. Daar kwam dan nog een solidariteitsgarantie van 360 miljoen euro bij van de collectiviteit van staten die lid zijn van deze conventies.

Na de kernramp in Tsjernobyl (1986) werd duidelijk dat de bestaande conventies ontoereikend waren om de schade van een reëel kernongeval te dekken. Toch duurde het nog tot 2004 vooraleer bijkomende protocollen bij de Conventies van Brussel en Parijs werden goedgekeurd en de aansprakelijkheid van de exploitant (GDF-Suez Electrabel) werd optrokken tot 700 miljoen euro, die van de staat waar de kernramp plaatsvond tot 500 miljoen euro en die van

---

15 Ibid. het gaat hier om het Koninklijk besluit van 28 juni 2009 betreffende de automatische toepassing van het sociaal tarief voor elektriciteit en aardgas. Energieleveranciers doen sedert 2009 beroep op lijsten die door de FOD Economie worden bezorgd aan de leveranciers in kader van een nieuw systeem, zijnde de automatisering van de sociale maximumprijzen. De begunstigden waren niet op die lijsten terug te vinden. Een van de redenen waarom sommige mensen niet meer op de lijsten voorkwamen, heeft tot op vandaag nog altijd te maken met technische beperkingen van dit nieuw systeem. Omzendbrief betreffende de automatisering van de sociale tarieven voor aardgas en elektriciteit, 16 maart 2011.

16 Ibid.

17 Ibid.

18 Ibid.

19 "Versicherungspraemie zur Deckung der Haftpflichtrisken, die aus dem Betrieb von Kernkraftwerken resultieren.". Versicherungsforen Leipzig, 1 April 2011.

de gezamenlijke pool van staten tot 300 miljoen euro.²⁰ In 2011 trok de Belgische regering, na een debat in het parlement, de aansprakelijkheid van de uitbaters van kerncentrales op van 700 miljoen euro tot 1,2 miljard euro. Dit maakt dat de totale schade van een kernramp dus amper gedekt is voor een bedrag van 2 miljard euro, waarvan 1,2 miljard voor de rekening van GDF-Suez Electrabel en 800 miljoen voor de rekening van de belastingbetalers in België en de andere aangesloten landen.

Het bedrag waarvoor GDF-Suez Electrabel aansprakelijk kan worden gesteld is dus beperkt tot een schamele 1,2 miljard euro, zowat 5.000 keer minder dan de reële kosten van een grote kernramp zoals die door de Duitse verzekeringsmaatschappijen werden ingeschat. Electrabel privatiseert de winsten en socialiseert de kosten. In zijn communicatie en lobbywerk minimaliseert Electrabel het risico van een levensduurverlenging van zijn oude centrales, door te wijzen op de zeer kleine kans dat zich een kernramp kan voordoen. Maar als die kans zo klein is, waarom aanvaarden ze dan geen 100% aansprakelijkheid?

3: GEBREK AAN TRANSPARANTIE

1. Onbelaste winsten

Electrabel verzekert er zijn aandeelhouders van een "beleid aan te houden gericht op winst."²¹ Op zich is dit een normale doelstelling voor een commercieel bedrijf. Wat niet normaal is, is dat Electrabel op zijn grote bedrijfswinsten amper vennootschapsbelastingen betaalt.²² In 2011 presenteerde Electrabel een positief bedrijfsresultaat van meer dan 1 miljard euro.²³ Hierop betaalde het 35 miljoen euro vennootschapsbelasting, wat neerkomt op 1,04%²⁴ in plaats van het gangbare basistarief van 33,99%.²⁵ In volgende tabel wordt er een overzicht gegeven van de percentages vennootschapsbelasting van Electrabel in 2009, 2010, 2011.

boekjaar	omzet	bedrijfsresultaat	vennootschapsbelasting (basistarief: 33,99%)
2011	+ 14.538.235.840 euro ²⁶	+ 1.064.094.825 euro ²⁷	1,04% ²⁸
2010	+ 14.833.654.749 euro ²⁹	+ 1.009.512.497 euro ³⁰	4,38% ³¹
2009	+ 14.139.986.355 euro ³²	+ 1.141.551.654 euro ³³	0,04% ³⁴

Electrabel argumenteert dat het "net zoals elke belastingplichtige" gebruik maakt "van de wettelijke mogelijkheden (aftrekken en vrijstellingen) om haar fiscaliteit te optimaliseren."³⁵ Zo

20 Jan Vande Putte: "Het onverzekerde risico van kerncentrales: de risico's voor de bevolking, de winsten voor Electrabel". Briefing Greenpeace Belgium, Brussel, 23 juni 2009.

21 Electrabel Customer Solutions, jaarverslag, boekjaar 2005.

22 Het stelsel van de vennootschapsbelasting vertrekt van het principe dat alle inkomsten van de onderneming in aanmerking worden genomen. Het basistarief in de vennootschapsbelasting bedraagt 33,99 %.

23 Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2011. De bedrijfswinst bedraagt exact 1.064.094.825 euro.

24 (Belasting/winst van het boekjaar voor belasting)x100. (12525230/1197799913)x100.

25 Berekeningen op basis van Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2011. De belasting op resultaat bedraagt exact 12525230 euro.

26 Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2011.

27 Ibid.

28(Belasting/winst van het boekjaar voor belasting)x100. (12525230/1197799913)x100.

29 Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2010.

30 Ibid.

31 (Belasting/winst van het boekjaar voor belasting)x100. 35.423.469/807.689.775)x100.

32 Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2009.

33 Ibid.

34 (Belasting/winst van het boekjaar voor belasting)x100. 556.604/1.550.625.598)x100.

35 Electrabel, Verslag Activiteiten en Duurzame Ontwikkeling 2010, pagina 11.

moet Electrabel geen belastingen betalen op het geheel aan financiële inkomsten dat het haalt uit zijn participaties in intercommunales. Dergelijke dividenden worden volgens het Belgisch fiscaal recht niet belast. Electrabel ontving dividenden van de intercommunales voor een bedrag van 318,7 miljoen euro in 2011³⁶, 166,5 miljoen euro in 2010³⁷ en 181.4 miljoen euro in 2009.³⁸ Electrabel verschaft geen informatie over andere "wettelijke mogelijkheden (aftrekken, vrijstellingen)" waarop ze beroep doet "om haar fiscaliteit te optimaliseren".

Experten, zoals professor Eric De Keuleneer van de Solvay Business School of Economics (ULB), oordeelt dat die winstcijfers eigenlijk niets zeggen "over de winst die op de Belgische elektriciteitsproductie wordt gemaakt. De Belgische activiteit is de meest rendabele van de groep en die realiteit probeert men al jaren op allerlei manieren te verbergen door transferprijzen en te schuiven met activa."³⁹ "Hoeveel Electrabel echt verdient, is lastig om te zeggen. Het is al jaren een meester in het verbergen van zijn echte rentabiliteit."⁴⁰

2. Nucleaire woekerwinsten

Electrabel heeft bij het Hof van Beroep in Brussel een juridische procedure opgestart in het kader van een administratieve geldboete die de CREG aan Electrabel heeft opgelegd omwille van het feit dat het niet de nodige gegevens wil opleveren in het kader van een onderzoek naar de nucleaire winst die het bedrijf maakt. Wegens "het uitblijven van een antwoord op de vragen van de CREG stelde de CREG Electrabel op 2 december 2010 in gebreke"⁴¹, waardoor er dus een administratieve boete van 99.157,41 euro per dag⁴² door de CREG werd opgelegd. Er is hierover nog geen uitspraak.

De CREG schat die nucleaire rente voor het jaar 2007 op een bedrag tussen 1,75 en 1,95 miljard euro. Electrabel heeft voor het eerst een cijfer gemeld tijdens een hoorzitting in de Commissie Bedrijfsleven van de Kamer van Volksvertegenwoordigers van 9 februari 2011, wat neerkwam op 652 miljoen euro.⁴³ Electrabel lijkt vooral de hypothese van de CREG over de verkoopprijzen te betwisten,⁴⁴ maar volgens de CREG doet Electrabel niet voldoende moeite om een helder antwoord te bieden op haar vragen over die verkoopprijzen. In plaats van te antwoorden op de vragen, stapt Electrabel naar de rechtbank om de boete aan te vechten.

4: GREENWASHING

1. Vals duurzaamheidsverhaal

Electrabel domineert de Belgische elektriciteitsmarkt in termen van productie, verkoop aan grote industriële klanten en aan retailklanten. Zo bedroeg zijn marktaandeel in 2011 66% van de totaal geleverde elektriciteit in België.⁴⁵

---

36 Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2011.

37 Electrabel, jaarrekening boekjaar 2010.

38 Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2009.

39 De Keuleneer, in De Standaard, 31/05/2010. Te vinden op http://www.dekeuleneer.com/2010_06_01_archive.html.

40 <http://www.dekeuleneer.com/2010/06/electrabel-knoeit-al-20-jaar.html>.

41 Commissie voor de Regulering van de Electriciteit en het Gas, STUDIE, (F)110908-CDC-1079 over „de wetsvoorstellen betreffende de nucleaire heffing“ uitgevoerd met toepassing van artikel 23, §2, 2° van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, 8 september 2011.

42 Commissie voor de Regulering van de Electriciteit en het Gas (CREG), vergelijkend verslag van de doelstellingen geformuleerd in het beleidsplan van de CREG en van de verwezenlijkingen van het jaar 2011, (Z)120405-CDC-1154, 5 april 2012, pagina 91.

43 CREG, Nucleaire rente : de CREG analyseert de uitleg van Electrabel en bevestigt haar standpunt, 28 februari 2011.

44 Ibid.

45 CREG, VREG, CWAPE, BRUGEL, Persbericht, de ontwikkelingen van de electriciteits- en aardgasmarkten in België, jaar 2011.

Eind 2010 bezat Electrabel het leeuwenaandeel van de geïnstalleerde productiecapaciteit in België (70%)⁴⁶, maar het hernieuwbare energiepark bestaat in België "uit een zestigtal biomassa-installaties, windturbineparken, waterkrachtcentrales en zonnepanelen (totaal vermogen van 459 MW)," goed voor 4,1% van haar totale productiecapaciteit en 3,1% van haar totale effectieve productie.⁴⁷

Tabel 1: aandeel van brandstoffen in de nettoproductie van Electrabel (2010)⁴⁸

Aandeel brandstoffen (%) in de nettoproductie	
Type aandeel	%
Kernsplijtstof	58,1
Aardgas	29,1
Olie, energierecuperatie, hoogovengas	3,8
Steenkool	3,6
Biomassa, waterkracht, wind, zon	3,1

Electrabel blijft zeer sterk inzetten op kernenergie en gas. Dit blijkt zowel uit zijn communicatie over iedere beslissing van de Belgische regering omtrent de uitstap uit kernenergie, als uit bijvoorbeeld zijn recentste akkoord met de grootste energieverbruikende bedrijven.

Dat Electrabel in België steeds blijft inzetten in milieubelastende en risicovolle energiebronnen blijkt onder meer uit het akkoord van 2011 met het consortium Blue Sky Development, een groep van zes energie-intensieve industriële grootverbruikers⁴⁹, "met het oog op partnership (sic) om gezamenlijk te investeren met Electrabel in evenwichtige productie portfolio met een capaciteit van 800 MW"⁵⁰, wat staat voor 13% van de Belgische elektriciteitsconsumptie.⁵¹ Het gaat hier onder andere om "een gezamenlijke investering in de eventuele bouw van nieuwe nucleaire capaciteit tot 200 MW."⁵²

Het gaat hier verder om de levering van een "combinatie van bestaande of te ontwikkelen gas, kolen en kernenergie."⁵³ Dit staat haaks op haar publieke communicatie over hernieuwbare energie. "Energierendementen, hernieuwbare energie en energiearmoede staan centraal in onze reflectie! Wij willen dat alle stakeholders aan dit proces deelnemen en we zullen onze inspanningen in die zin voortzetten."⁵⁴

Hetzelfde valse duurzaamheidsverhaal zien we in Electrabel's vestiging te Rodenhuize bij Gent. Electrabel investeert in Rodenhuize in een voorbijgestreefde technologie, die een laag

46 Ibid, pagina 3.

47 Electrabel, Verslag Activiteiten en Duurzame Ontwikkeling 2010, pagina 18.

48 Ibid.

49 ArcelorMittal, Aperam Stainless Belgium, Aurubis Belgium, Nyrstar Belgium, Solvay, Tessenderlo Chemie en Umicore. https://www.electrabel.be/whoarewe/newscorner/press_releases_new.aspx?id=2011022301.

50 Electrabel, jaarrekening, 2010.

51 https://www.electrabel.be/whoarewe/newscorner/press_releases_new.aspx?id=2011022301.

52 GDF-Suez - Electrabel & Blue Sky Development, Electrabel en zes grote ondernemingen van het consortium « Blue Sky » tekenen een gezamenlijk investeringsakkoord, 25 augustus 2011.

53 Electrabel, jaarrekening, 2010.

54 Electrabel, Verslag Activiteiten en Duurzame Ontwikkeling 2010, pagina 29.

energierendement heeft, maar verkoopt die als hernieuwbare energie. Electrabel slaagt er zelfs in om hiervoor, via lobbywerk, tot 2021 zware financiële ondersteuning van de Vlaamse regering te krijgen, vermoedelijk 100 miljoen euro per jaar⁵⁵. De exacte cijfers zijn niet gekend.

De centrale in Rodenhuize is oorspronkelijk een kolencentrale. In 2005 en 2008 werden een aantal aanpassingen doorgevoerd in één van de eenheden, waardoor de productie van "groene" elektriciteit mogelijk werd via de bijstook van houtpellets bij de steenkool. Vanaf 1 januari 2010 werd geen steenkool meer verbrand, maar het blijft wel een oude centrale met laag rendement inzake de omzetting van de primaire biomassa naar elektriciteit. Eigenlijk komt het gebruik van kostbare biomassa in dergelijke centrales neer op pure verspilling. Bovendien zijn er heel wat kanttekeningen te maken over de ware duurzaamheidsaard van deze houtpellets, afkomstig uit de Canadese bossen. "Een samenwerkingsakkoord werd getekend met het Canadese Pacific BioEnergy om de bevoorrading met biomassa te verzekeren. De partners zullen investeren (ongeveer 17 miljoen euro) in de uitbreiding van een installatie voor de productie van houtpellets in de Canadese stad Prince George, British Columbia. Bovendien zullen gedurende tien jaar jaarlijks 225.000 ton houtpellets worden geïmporteerd."⁵⁶ De pellets worden per schip aangevoerd tot in de haven van Gent.

Dat het project weinig innoverend en niet zo duurzaam is, werd beklemtoond door een wetenschappelijke commissie van het Europese milieu-agentschap EEA. Volgens Max Green gaat het in casu om "houtpellets afkomstig van producenten die aan duurzaam bosbeheer doen."⁵⁷ Maar volgens de commissie van de EEA betekent dit niet dat het hier gaat om een duurzaam project.

Om de winst uit het biomassaproject te Rodenhuize te optimaliseren, besliste Electrabel, als grootste aandeelhouder van het project Max Green, om te lobbyen bij de Vlaamse Regering. Deze had namelijk de intentie om het certificatsysteem voor de productie van elektriciteit uit biomassa te beperken. Zo voorzag de Vlaamse Regering dat steenkoolcentrales die volledig worden omgebouwd tot 100% biomassacentrale nog slechts 70% van de certificaten zouden krijgen.⁵⁸ In dat kader "reageerde Electrabel op een beslissing van de Vlaamse regering om het aantal certificaten voor de productie van elektriciteit uit biomassa te beperken. Deze beslissing kon het economisch plaatje van haar ombouwproject van eenheid Rodenhuize 4 in een 100% biomassacentrale, volledig wijzigen. Bespreking met de regering leidde tot het behoud van het project en het voortbestaan ervan op lange termijn."⁵⁹

Die uitzondering voor het project is opgenomen in artikel 7.1.5, para 4 van het Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid:⁶⁰ "Steenkoolcentrales die volledig worden omgebouwd tot 100% biomassacentrale zullen bijgevolg slechts 70% van de certificaten krijgen. Laatstgenoemde "geldt niet voor het Max Green project: vanaf

---

55 VITO, Doorrekeningen ter ondersteuning van evaluatie GSC en WKC-systeem, studie uitgevoerd in opdracht van VEA 2011/TEM/R/122, juli 2011, pagina IV.

56 Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2010.

57 Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2010.

58 VITO, Doorrekeningen ter ondersteuning van evaluatie GSC en WKC-systeem, studie uitgevoerd in opdracht van VEA 2011/TEM/R/122, juli 2011.

59 Electrabel, Verslag Activiteiten en Duurzame Ontwikkeling 2010, pagina 11.

60 "In afwijking van het vierde lid, wordt voor het gebruik van hernieuwbare energiebronnen in kolencentrales met een nominaal elektrisch vermogen van meer dan 50 MW die actief zijn op 1 januari 2011 en waar op en na deze datum niet langer producten worden verbruikt met de GN-codes 2701, 2702, 2703 of 2704, zoals bedoeld in de EG-verordening nr. 2031/2001 van de Europese Commissie van 6 augustus 2001 tot wijziging van bijlage I van EEG-Verordening nr. 2658/87 van de Raad met betrekking tot de tarief- en statistieknomenclatuur en het gemeenschappelijke douanetarief, het aantal voor de certificatenverplichting aanvaardbare groenestroomcertificaten verminderd met 11 %." Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid.

1/01/2011 wordt 89% van de certificaten uitgekeerd en dit gedurende 10 jaar⁶¹, dus tot en met 30 april 2021. Indien "het percentage alsnog zou verhoogd worden, vergoedt de Vlaamse overheid de eigenaars van de desbetreffende installaties voor de geleden schade."⁶²

De Vlaamse Regering kan dus, met dank aan het lobbywerk van Electrabel, haar financiële ondersteuning aan een niet innovatief, niet duurzaam, niet rendabel project niet meer stopzetten of wijzigen tot 2021, ook al zou ze over bijkomende informatie beschikken dat aantoonde dat dit project toch niet zo wenselijk is.

2. Financiële ondersteuning aan klimaatontkenners

In 2007 financierde Electrabel de verspreiding van de film An Inconvenient Truth van Al Gore via Humo met de volgende boodschap: "50 % van onze energie is nu al CO2-neutraal. En 17 % van onze energie komt uit hernieuwbare bronnen. Daarmee zijn we een van de minst vervuilende energieproducenten van Europa. Maar het moet beter: daarom kiezen we in de toekomst zo veel mogelijk voor hernieuwbare energie. En Electrabel helpt ook u CO2-vriendelijker door het leven te stappen."

Maar hier tegenover stond dan wel dat GDF Suez in 2010 financiële steun toekende aan klimaat-ontkenners die kandidaat waren voor een zetel in de Amerikaanse Senaat en aan kandidaten die zich verzetten tegen klimaatbeschermende maatregelen.⁶³ GDF Suez weigerde om informatie te verschaffen over vergelijkbare ondersteuning aan Europese lobbygroepen.⁶⁴

Greenpeace onderzocht de investeringen van de groep GDF-Suez Electrabel en hieruit blijkt dat de multinational allesbehalve een milieuvriendelijke investeringsbleid voert. Uit de Greenpeace-ranking van energieproducenten blijkt dat de investeringen van GDF-Suez Electrabel voor 26% naar centrales op steenkool en olie gaan, 40 % naar aardgasinstallaties, 21% naar kerncentrales, 4,5% naar niet-duurzame biomassaïnstallaties en slechts 8% naar nieuwe hernieuwbare productiecapaciteit.⁶⁵

5: MISBRUIK VAN GROENESTROOMCERTIFICATEN

Recent is er heel wat heisa geweest over de groenestroomcertificaten die doorgerekend worden in de distributienettarieven en dus de stroomprijs voor de consumenten de hoogte injagen. Hierbij wordt vooral gewezen naar de premies voor fotovoltaïsche zonnepanelen. De hetze gaf zelfs aanleiding tot de vermindering van de groenestroomcertificatenwaarde voor zonnepanelen. De sector van installateurs vreest dat hierdoor de ganse sector in mekaar zal stuiken, net op een ogenblik dat PV volop aan het doorbreken was.

Maar wat niet in het verhaal aan bod komt, is dat het grootste deel van de groenestroomcertificaten niet aan de zonnepanelen voor particulieren wordt uitgereikt. Het is Electrabel dat voor de bijstook van ingevoerde houtpellets in oude steenkoolcentrales het grootste deel van de groenestroomcertificaten binnenrijft en hierdoor een grotere impact heeft op de toename van de stroomprijs door de groenestroomsubsidies dan de investeerders in écht groene stroom.

Zo leren we uit het marktrapport van de VREG dat er in Vlaanderen in totaal 6.839.210

---

61 VITO, Doorrekeningen ter ondersteuning van evaluatie GSC en WKC-systeem, studie uitgevoerd in opdracht van VEA 2011/TEM/R/122, juli 2011.

62 Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid, 8 mei 2009. http://www.emis.vito.be/sites/default/files/actuele_wetgeving/sb070709-1.pdf.

63 Climate Action Network Europe, October 2010. Think globally, sabotage locally. How and why European companies are funding climate change deniers and anti-climate legislation voices in the US Senate.

64 Corporate Europe Observatory, Concealing their sources - who funds Europe's climate change deniers? December 2010.

65 <http://www.greenpeace.org/belgium/nl/groene-stroom/>

groenestroomcertificaten werden uitgereikt: 1.827.577 certificaten voor afvalverbranding, 1.385.162 certificaten voor biomassa uit huishoudelijk afval en 3.626.481 certificaten voor biomassa uit land- of bosbouw. Hiertegenover staat dat slechts 1.658.230 certificaten werden uitgereikt voor zonnepanelen. De niet-duurzame bijstook van biomassa in oude steenkoolcentrales komt op rekening van de certificaten voor biomassa uit land- of bosbouw.⁶⁶

6: GIJZELING VAN DE ENERGIEMARKT

Electrabel verwijst systematisch naar het protocolakkoord Pax Electrica II om de verlenging van de kerncentrales af te dwingen. Zo dreigt GDF-Suez Electrabel ermee om "haar beleid op het vlak van investeringen, tewerkstelling, opleiding en mecenaat in België globaal te herzien, zo onder meer de levensduurverlenging van de kerncentrales van Doel 1 en 2, en Tihange 1 en de belangrijke investeringen die hiermee gepaard gaan"⁶⁷, indien "de Belgische staat de door haar genomen engagementen niet zou uitvoeren."⁶⁸ Electrabel reageerde hiermee op "bepaalde berichten in de pers omtrent het opleggen van een buitensporige taks aan de Belgische nucleaire sector"⁶⁹, wat GDF-Suez Electrabel beschouwt als "de hardnekkigheid, zonder gelijke, waarmee een specifieke economische sector wordt aangevallen"⁷⁰. De Pax Electrica II is echter geen bindend engagement tussen GDF Suez enerzijds en de Belgische Staat anderzijds.⁷¹

Electrabel speelt ook zijn productiepark uit om druk op politici te zetten. Electrabel klasseert zijn elektriciteitscentrale te Drogenbos als één van de "efficiëntere centrales."⁷² "De centrales met stoom- en gasturbine (STEG) werken op aardgas en halen een rendement van meer dan 55%. Hierdoor blijven hun emissies beperkt. In België investeren we al sinds 1994 in deze technologie. We beschikken over vijf STEG-centrales van ongeveer 400 MW: Drogenbos, Herdersbrug, Saint-Ghislain, Zandvliet en Amercoeur."⁷³ Toch lijkt Electrabel de "efficiëntere centrale" Drogenbos als pasmunt te gebruiken om schaarste op de markt te creëren. In een interview liet de huidige directeur-generaal van Electrabel, Sophie Dutordoir, het volgende weten: "over Drogenbos is nog niets beslist."⁷⁴ Over mogelijke redenen om Drogenbos te sluiten, wordt in hetzelfde artikel gesproken als verlieslatend, en niet meer rendabel "ten gevolge van de overheidstaksen"⁷⁵. Het rendement van de STEG van Drogenbos ligt in ieder geval hoger dan de recent gebouwde biomassacentrale van Electrabel in Rodenhuize, die een rendement heeft van 35%⁷⁶.

---

66 http://www.vreg.be/sites/default/files/rapporten/marktrapport_2011.pdf

67 Als voorbeeld is er het antwoord van Electrabel op een artikel in *De Tijd*, getiteld *Elio Di Rupo rekent op nucleaire taks als jackpot*, 18 oktober 2011.

68 Ibid.

69 Ibid.

70 Ibid.

71 Studie (F)080228-CDC-754 over 'de uitvoering van de door de Groep Suez aangegane engagementen en akkoorden in het kader van de Pax Electrica I (herfst 2005) en de eenzijdige engagementen van de groep Suez / Electrabel (herfst 2006)' gedaan met toepassing van artikel 23, §2, 2°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en artikel 15/14, §2, 2°, van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen, 28 februari 2008.

72 https://www.electrabel.be/sustainable_development_corp/act_today_whatwedo_act.aspx.

73 Ibid.

74 Humo, Humo sprak met Sophie Dutordoir, de grote baas van Electrabel, 29 mei 2012, pagina 22.

75 Ibid.

76 GDF Suez, Industrial development & large projects, Investor Day, 9 December 2011, pagina 40.

http://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=suez%20industrial%20development%20%26%20large%20projects&source=web&cd=1&ved=0CFUQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.gdfsuez.com%2Fdocument%2F%3Ffiles%2Ffr%2Fgdf-suez-investor-day-9-december-2011-diff-final-post-correctifs-du-13-12-2011.pdf&ei=LYbHT6G-InpOduQveYO&usq=AFQjCNHbV7XgQumo_53kMIZX1dUoAUqejw&cad=rja

7: INMENGING IN POLITIEK, BEDRIJFSLEVEN EN WETENSCHAP

1. Invloed op lokaal politiek niveau

De echte reden van het aandeelhouderschap van Electrabel in gemengde intercommunales heeft voor Electrabel te maken met invloed, eerder dan met de kerntaak van de intercommunales, zijnde het beheer van het elektriciteits- en gasdistributienet in België. Electrabel's moederbedrijf GDF-SUEZ verwoordt het strategisch verlies na verkoop van haar aandelen in de gemeente intercommunales in Vlaanderen als volgt: "In view of these transactions, as of June 30, 2011 the Group no longer exercises significant influence over the Flemish mixed intermunicipal companies."⁷⁷ De Groep had het over de verplichting voor Electrabel om tegen 2018 uit de gemengde intercommunales te stappen.

De aanwezigheid van Electrabel in de intercommunales brengt het bedrijf heel wat klanten en inkomsten op. De door de intercommunales gefactureerde distributienetvergoedingen in 2010 bedroegen 2.081,9 miljoen euro.⁷⁸ ECS had in 2010 een jaaromzet van 6.440.931.365 euro.⁷⁹ De gegevens voor 2011 zijn nog niet openbaar gemaakt. GDF-Suez verklaarde in haar meest recente jaarrapport (boekjaar 2011) dat: "Electrabel Customer Solutions (ECS) purchased gas and electricity network distribution rights from the inter-municipal companies in an amount of €1,394 million in 2011."

Electrabel kende vroeger significant meer invloed in die intercommunales. Voor 1996 beschikten de gemengde intercommunales over statuten die pas tussen 1998 en 2022 zouden vervallen. In 1996 zijn die nieuwe statuten door alle, op één na, gemengde intercommunales tegelijkertijd aangenomen. De Europese Commissie besloot op te treden omdat ze van mening was dat deze nieuwe statuten de markten voor de elektriciteitsbevoorrading aan gemengde intercommunales (primaire elektriciteit die vervolgens door de intercommunale aan haar klanten wordt verkocht) alsook de markten voor dienstverlening van distributie (binnen het kader van de gemengde intercommunale neemt Electrabel de dagelijkse taken in verband met distributie op zich) voor een lange tijd zouden opdelen.

Zo heeft de Europese Commissie zich in het voorjaar van 1996 gebogen over het dossier van de hernieuwing van de statuten van de Vlaamse gemengde intercommunale Intermixt. De nieuwe statuten voorzagen in een samenwerking voor een periode van 20 à 30 jaar. Dit was vergelijkbaar met de nieuwe statuten van de andere gemengde intercommunales. Deze nieuwe statuten zouden pas tussen 2016 en 2026 (duur van 20 à 30 jaar) vervallen. In de statuten van Intermixt werd een clause opgenomen waardoor aan Electrabel de exclusiviteit van de bevoorrading met primaire elektriciteit aan de gemengde intercommunales wordt gewaarborgd, d.w.z. elektriciteit bedoeld om vervolgens door de gemengde intercommunale aan de eindgebruikers te worden verkocht. Deze clause was geldig tijdens de volledige duur van de nieuwe statuten, d.w.z. gedurende de bovenvermelde 20 à 30 jaar. De Europese Commissie had besloten dat de goedkeuring van de nieuwe statuten mogelijkerwijs inbreuken op de artikelen 85 en 86 van het Verdrag van Rome zouden inhouden. Artikel 85 van het Verdrag verbiedt immers het sluiten van akkoorden tussen ondernemingen die ertoe strekken of ten gevolge hebben de mededinging te beperken en artikel 86 verbiedt ondernemingen misbruik te maken van een machtspositie in een markt.⁸⁰

---

77 GDF Suez, Consolidated financial statement 2011, pages 52 and 136.

78 Electrabel Customer Solutions, jaarrapport, boekjaar 2010.

79 Ibid.

80 IP/97/351, Brussel, 25 April 1997, Het dossier ELECTRABEL: De Commissie krijgt voldoening over de herziening van de statuten van de gemengde intercommunales voor de distributie van elektriciteit in België.

2. Greep op de politieke macht

Volgens Minister van Staat Freddy Willockx is Electrabel's greep op de macht enorm. "Electrabel pootte overal zijn mannetjes neer op kabinetten, partijen kregen zware financiering, individuele politici werden gesuikerd met geschenken, etentjes en benoemingen voor familieleden. Ik heb ook zelf enkele zware aanvaringen en pogingen tot corruptie meegemaakt."⁸¹ Hij had het over "de positie die Electrabel bekleedde in de jaren zeventig en tachtig, bij het begin van zijn politieke loopbaan."⁸²

Dit is geen uniek verhaal. Lokale gemeenteraadsleden en een toenmalig lid van het schepencollege van Mol hadden het respectievelijk in een aflevering van Panorama van 2007 en in een interview met Greenpeace⁸³ over vergelijkbare praktijken van Electrabel naar aanleiding van de keuze van de gemeente Mol om te participeren in de gemengde intercommunale Iveka-Electrabel of de zuivere intercommunale Interelectra. Phil Sterckx van een lokale lijst had het over de volgende praktijken van Electrabel: "het plaatsen van mandatarissen van de CVP in directiecomités, in Raden van Bestuur en ervoor zorgen dat de kinderen van mandatarissen werden aangeworven bij Electrabel."⁸⁴ Electrabel organiseerde tevens volgens de programmamakers manifestaties en organiseerde volgens lokale mandatarissen een lobbyoffensief bij de gemeenteraadsleden.⁸⁵

Hetzelfde verhaal valt te horen in het interview met een toenmalig lid van het schepencollege van Mol. Het energiedossier kwam op het schepencollege in 1996, naar aanleiding van het ten einde lopen van het contract met Iveka.⁸⁶ De SP, die zetelde in het schepencollege, wou toen beter worden geïnformeerd over de aanbiedingen van Interelectra.⁸⁷ De SP/CVP-bewindsploeg, die in Mol de meerderheid vormde, besloot om een studie te laten uitvoeren door drie onafhankelijke professoren van de universiteiten van Gent, Genk en Leuven.⁸⁸ In hetzelfde overleg werd besloten om de conclusies van de professoren te respecteren.⁸⁹ Uit zowel de gesprekken die de programmamakers van Panorama hadden met een lokaal gemeenteraadslid te Mol bleek dat Interelectra de beste voorwaarden, zowel financieel als in termen van werkgelegenheid en ontwikkeling, op tafel kon leggen voor de gemeente Mol.⁹⁰ Desalniettemin de eerdere afspraken in het schepencollege besloot de CVP om toch te kiezen voor een nieuw contract met Iveka.⁹¹ De verschillende bronnen zijn van oordeel dat Electrabel en Iveka "eerst met een fluwelen handschoen, en daarna agressief"⁹² het schepencollege en gemeenteraadsleden belobbyde en probeerden te intimideren. Voorbeelden hiervan zijn het aanbieden van financiële ondersteuning aan nieuwe overheidsprojecten op gemeentelijk niveau en het bezetten van een vergadering van de gemeenteraad op het moment dat er ging beslist worden over het dossier.⁹³ Leden van de gemeenteraad voelden zich geïntimideerd door medewerkers van Electrabel en Iveka, die volgens dezelfde bron "verlof kregen van hun baas om naar de gemeenteraad te komen."⁹⁴ Het ging hier onder andere om mensen uit andere

---

81 De Standaard, De lange arm van Electrabel. Dreigen en zalven. 17 oktober 2009.

82 Ibid.

83 Jan Cappelle, interview met Sis van Eeckhout, 31 mei 2012.

84 Panorama, Pax Electrabel, 3 juni 2007. Te vinden op <http://www.youtube.com/watch?v=ykt-IBAegz0>; <http://www.youtube.com/watch?v=RgQcGqLbnR8&feature=relmfu>; <http://www.youtube.com/watch?v=ykt-IBAegz0&feature=relmfu>.

85 Jan Cappelle, interview met Sis van Eeckhout, 31 mei 2012.

86 Ibid.

87 Ibid.

88 Ibid.

89 Ibid.

90 Panorama, Pax Electrabel, 3 juni 2007; Jan Cappelle, interview met Sis van Eeckhout, 31 mei 2012.

91 Jan Cappelle, interview met Sis van Eeckhout, 31 mei 2012.

92 Ibid.

93 Jan Cappelle, interview met Sis van Eeckhout, 31 mei 2012.

94 Ibid.

gemeenten dan Mol.⁹⁵ In diezelfde gemeenteraadszitting haalde, volgens verschillende bronnen⁹⁶, Iveka een CVP verkozene die in onmin leefde met de partij naar de gemeenteraad om zich te scharen achter het voorstel van de CVP. Diezelfde CVP verkozene had zich in de afgelopen drie jaar niet meer geëngageerd in de lokale politiek.⁹⁷ Uiteindelijk koos een meerderheid van 16 op 31 stemmen, via een wisselmeerderheid, voor een verlenging van het contract met Iveka.⁹⁸ Wat al snel volgde, volgens de verschillende bronnen, is dat verschillende gemeenteraadsleden die zich achter het Iveka contract schaarden, konden genieten van contracten met Iveka en met Electrabel, en/of geld kregen.⁹⁹

Volgens een recent artikel in De Morgen is de situatie nog niet veranderd. In een artikel van 11 februari 2011 meldde De Morgen dat Electrabel aan Vlaamse kant "zich sinds jaar en dag vooral op de christendemocraten"¹⁰⁰ zou richten. Via "de talrijke CD&V-burgmeesters die in de talrijke intercommunales zetelden, had Electrabel immers jarenlang rechtstreeks toegang tot de lokale besturen. Maar ook nu blijft de CD&V een 'bevoorrechte partner'. Zo valt in dat kader meermaals de naam van Raf Suys, kabinetschef algemeen beleid van Vlaams minister-president Kris Peeters (CD&V). Suys staat bekend om zijn erg uitgebreide netwerk en zetelt onder meer in de raad van bestuur van het Studiecentrum voor Kernenergie (SCK), dat nog steeds gedeeltelijk gespijsd wordt met onderzoeksgelden van Electrabel. Het nutsbedrijf heeft overigens ook een eigen pionnetje op het kabinet-Peeters: Derrick Gosselin gaf in 2009 zijn job bij GDF-Suez op om er kabinetschef Economie te worden. Of zoals een insider het verwoordt: "Beter kan je niet zitten".¹⁰¹ Dhr. Gosselin nam in 2011 ontslag op het kabinet Peeters. Ook de huidige directeur-generaal van Electrabel, Sophie Dutordoir, heeft een CD&V verleden maar oordeelt zelf dat ze "veeleer toevallig in het politieke milieu is terechtgekomen als adviseur en woordvoerder van toenmalig premier Wilfried Martens - een prachtjob. Ik heb ook nog voor Daniël Coens en Wivina Demeester gewerkt."¹⁰² Tevens heeft ze in 1988 "op de CVP-lijst gestaan voor de gemeenteraadsverkiezingen in Gent."¹⁰³

Heel recent, in mei 2012, berichtte de Nederlandse kranten dat in Nederland twee directeuren verdacht worden van omkoping. De twee mannen worden verdacht "van omkoping bij de overname van energiebedrijf Rendo door Electrabel."¹⁰⁴ De Nederlandse "Justitie verdenkt directeur Richard W. van Rendo van het aannemen van steekpenningen. Electrabel-directeur Maus van L. zou die betaald hebben. W. is door Rendo op non-actief gesteld. "Dit is onaanvaardbaar", zegt voorzitter van de Raad van Commissarissen Jan Westmaas. "We onderzoeken ook zelf wat er is gebeurd." Richard W. zou 1 miljoen euro hebben aangenomen om de overname van een deel van Rendo door Electrabel mogelijk te maken.¹⁰⁵ Electrabel argumenteert dat zij "de anomalie heeft ontdekt en begin 2011 aan het Nederlandse gerecht en de fiscus gemeld. Het onderzoek loopt."¹⁰⁶

3. lobby universiteiten

Electrabel kende in de jaren 1990 aan de verschillende Belgische universiteiten een leerstoel toe, wat betekent dat een professor mag worden aangesteld door Electrabel. Alleen de Universiteit van Antwerpen kreeg geen leerstoel. De gewezen rector van de Universiteit weigerde namelijk in te gaan op de eis van een kaderlid van Electrabel om Aviel Verbruggen,

---

95 Ibid.

96 Panorama, Pax Electrabel, 3 juni 2007; Jan Cappelle, interview met Sis van Eeckhout, 31 mei 2012.

97 Ibid.

98 Ibid.

99 Ibid.

100 De Morgen, De politieke liaisons van Electrabel, 11/02/2011.

101 Ibid.

102 Humo, Humo sprak met Sophie Dutordoir, de grote baas van Electrabel, 29 mei 2012, pagina 18.

103 Ibid, pagina 19.

104 <http://nos.nl/artikel/373180-directeuren-verdacht-van-omkoping.html>, gelezen op 29 mei 2012.

105 Ibid.

106 Humo, Humo sprak met Sophie Dutordoir, de grote baas van Electrabel, 29 mei 2012, pagina 19.

de energie-expert van de universiteit, te verwijderen. Prof. Verbruggen had blijkbaar "standpunten verdedigd die Electrabel "moeilijk kon accepteren."¹⁰⁷ Dus de Universiteit van Antwerpen heeft geen leerstoel toegewezen gekregen. De leerstoel aan de UCL werd niet

verlengd, nadat de begunstigde professor meermaals sprekers had uitgenodigd die kritisch stonden tegenover Electrabel. Dat vond Electrabel niet altijd even leuk.¹⁰⁸

4.SN Brussels Airlines

Luc Barbé, kabinetschef van toenmalig staatssecretaris voor Energie, Olivier Deleuze, merkte op dat Tractebel, als toenmalige hoofdaandeelhouder van Electrabel, een sleutelrol had gespeeld in de oprichting van SN Brussels Airlines. In de ogen van het grote publiek waren het Lippens en Davignon die de nieuwe luchtvaartmaatschappij hadden gelanceerd. Maar Tractebel had een pak geld op tafel gelegd en gedurende maanden haar topkaderlid Emmanuel van Innis gedetacheerd om het nieuwe bedrijf op te starten. Sindsdien was de houding van VLD in het energiedossier plots veranderd. In het begin van de legislatuur werkte VLD vrij goed samen met de groene staatsecretaris voor Energie om het monopolie van Electrabel te breken. Maar vanaf zowat begin 2002 werd het veel lauwer.¹⁰⁹ Luc Barbé stelt dat "sinds de oprichting van de SN Brussels Airlines hebben ze een bocht genomen, de liberalen plooiën nu voor Electrabel"¹¹⁰.

Luc Barbé vulde tevens aan dat "voor de MR ligt het simpeler. Ze hebben gewoon vier jaar lang de belangen van Electrabel verdedigd. Zonder gêne."¹¹¹

8: HUN VEROUDERDE KERNREACTOREN ZIJN NIET VEILIG

Greenpeace liet een onafhankelijke analyse uitvoeren, waaruit blijkt dat de verouderde kernreactoren niet voldoen aan de hedendaagse veiligheidsnormen. Zie http://www.greenpeace.org/belgium/Global/belgium/report/2012/briefing_stresstests_NL.pdf. Wie vandaag eenzelfde reactor zou willen bouwen als Doel 1, Doel 2 of Tihange 1 zou daarvoor geen vergunning meer krijgen. Toch wil Electrabel de levensduur van die oude reactoren met nog eens 10 jaar verlengen.

9: GEBREKKIGE VOORBEREIDING OP DE KERNUITSTAP

Op 22 mei 2012 publiceerde De Standaard het artikel 'Electrabel 'vergeet' ontmanteling Doel 1.' Dit is echter niet conform met de wet.¹¹² Volgens dit KB moeten de operatoren van nucleaire installaties ten laatste drie jaar voor de uitdienstname een ontmantelingsplan voorleggen. De kernreactor Doel 1 zou volgens de wet op de kernuitstap, die bepaalt dat de reactoren na 40 jaar operationele dienst moeten worden stilgelegd, op 15 februari 2015 worden stilgelegd. Het ontmantelingsplan had dus ten laatste op 15 februari 2012 bij NIRAS moeten ingediend zijn. NIRAS en het kabinet van de voogdijminister van Economie, conform artikel 6 van genoemd Koninklijk Besluit, bevestigden dat dit niet het geval is.¹¹³ Het Koninklijk Besluit omschrijft echter geen sancties.

---

107 Panorama, Interview met Ariel verbruggen en Jean Van Houtte, uitzending van 3 juni 2007. Te vinden op <http://www.youtube.com/watch?v=ykt-IBAegz0>; <http://www.youtube.com/watch?v=RgQcGqLbnR8&feature=relmfu>; <http://www.youtube.com/watch?v=ykt-IBAegz0&feature=relmfu>.

108 Ibid, Interview met Professor Van Ypersele.

109 Luc Barbé, Het einde van het Electrabelmonopolie, Paarsgroene Hoogspanning. <http://www.lucbarbe.be/images/pdf/16heteindevan.pdf>, 14 februari 2005.

110 Ibid.

111 Ibid.

112 artikel 5§1 van Koninklijk besluit van 30 maart 1981 houdende bepaling van de opdrachten en de werkingsmodaliteiten van de openbare instelling voor het beheer van radioactief afval en splijtstoffen <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>.

113 Greenpeace, contactname met NIRAS (vertrouwelijk) en De h. Frank Demeyere, Kabinet van Minister van Energie, Laurent Leyssens, 29 mei 2012.

10: HET SYNATOM-TRUCJE

Synatom is voor 100% in handen van Electrabel¹¹⁴ en staat in voor het beheer van de volledige splijtstofcyclus van de Belgische kerncentrales:

- ⤴ De toeleveringszijde van de cyclus, van de uraniumbevoorrading tot de levering van splijtstof aan de centrales.
- ⤴ De benedenfase van de splijtstofcyclus, met het beheer van de gebruikte splijtstof vanaf de ontlading uit de reactor tot de diepe berging, ofwel in de vorm van opwerkingsafval (gesloten cyclus), ofwel in de vorm van geconditioneerde splijtstofelementen in geval van directe berging (open cyclus).

Synatom beheert sinds 2003 de provisie die worden aangelegd voor de ontmanteling van de kerncentrales en het beheer van de in de centrales bestraalde splijtstoffen¹¹⁵. Overeenkomstig artikel 14, § 1 van genoemde wet, kan Synatom, welke voor 100% in handen is van Electrabel, "tegen de geldende rente voor industriële kredieten tot maximaal 75 percent¹¹⁶ van het totale bedrag van de voorzieningen, de tegenwaarde van de voorzieningen voor de ontmanteling en het beheer van bestraalde splijtstoffen lenen aan kernexploitanten die beschouwd kunnen worden als schuldenaars van goede kwaliteit."¹¹⁷ Het andere deel, "minstens 25%, moet worden belegd in activa buiten de kernexploitant, met aandacht voor een voldoende diversificatie en spreiding van de beleggingen teneinde het risico te minimaliseren." Noteer dat "de wet geen minimum- noch maximumpercentage bepaalt zodat in principe tot 100% zou kunnen worden uitgeleend, net zoals zou kunnen worden bepaald dat nog 0% kan worden uitgeleend."¹¹⁸

Conform artikel 14, §6 van de Wet van 11 april 2003 betreffende de voorzieningen aangelegd voor de ontmanteling van de kerncentrales en voor het beheer van splijtstoffen bestraald in deze kerncentrales houdt de kernprovisievennootschap, "op ieder ogenblik, voldoende liquiditeiten aan, onder de vorm van geldbeleggingen of liquide middelen, om alle uitgaven verbonden met de ontmanteling en het beheer van bestraalde splijtstoffen gedurende de komende drie werksjaren te financieren."

Op de vragen wat er met dit geld van die leningen effectief gebeurt, en in welke mate er voldoende beschikbaar is tegen de tijd dat de kerncentrales moeten sluiten, bepaalde De Raad van State in 2009 dat kamerlid Tinne van der Straeten "inzage moest krijgen in het dossier van NIRAS over de zogenaamde 'nucleaire inventaris'. Een conclusie: in theorie wordt er voldoende gespaard - stand van zaken ongeveer 5 miljard euro - maar tegen de tijd dat er

---

114 Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2011.

115 Welke wordt geregeld door de Wet van 11 april 2003 betreffende de voorzieningen aangelegd voor de ontmanteling van de kerncentrales en voor het beheer van splijtstoffen bestraald in deze kerncentrales.

116 Voetnoot toegevoegd. Dit maximum percentage van 75 % kan worden gewijzigd bij een koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad na advies van de kernprovisievennootschap en de Commissie voor nucleaire voorzieningen mits garanties over het bestaan en de toereikendheid van de provisie. W 2007-04-25/38, art. 154, 002.

117 <http://www.synatom.be/nl/synatom-beheert-de-nucleaire-voorzieningen-belgie>, gezien op 30 mei 2012.

118 Studie (F)080228-CDC-754 over 'de uitvoering van de door de Groep Suez aangegane engagementen en akkoorden in het kader van de Pax Electrica I (herfst 2005) en de eenzijdige engagementen van de groep Suez / Electrabel (herfst 2006)' gedaan met toepassing van artikel 23, §2, 2°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en artikel 15/14, §2, 2°, van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen, 28 februari 2008, pagina 62.

Belgische centrales ontmanteld moeten worden, is het hoogst twijfelachtig of dat geld ook direct beschikbaar zal zijn."¹¹⁹

Op 14 december 2011 heeft de Commissie voor Nucleaire Voorzieningen besloten om te komen tot "een verlaging van de voorzieningen voor de ontmanteling van de kerncentrales en van de voorzieningen voor het beheer van de bestraalde splijtstof in de centrales. NIRAS heeft echter op 17 februari 2012 bij de Raad van State beroep aangetekend tegen deze beslissing met het oog op haar vernietiging."¹²⁰ Het is nu eenmaal zo dat Synatom, met Electrabel als 100% aandeelhouder, 1/3de van de Commissie voor Nucleaire Voorzieningen uitmaakt.¹²¹

Samenstelling: Jan Cappelle, Greenpeace België, juni 2012.

---

119 http://www.groen.be/actualiteit/Nieuwsflash-europese-rekenkamer-belicht-verborgen-kosten-ontmanteling-kerncentrales-_2552.aspx, gezien op 24 mei 2012.

120 Electrabel, jaarrekening, boekjaar 2011.

121 Wet van 11 april 2003 betreffende de voorzieningen aangelegd voor de ontmanteling van de kerncentrales en voor het beheer van splijtstoffen bestraald in deze kerncentrales, artikel 4§1. http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2003041161&table_name=wet.